

Pillantás Budapest XII. kerületére

Nem csekély szorongással veszi kezébe tollát e sorok írója, hogyan fogja tudni bemu-

Tolna

— XII. kerület

A cím megtévesztő. Nem arról van szó, hogy Tolna megyét tizenkét kerületre osztották, hanem arról, hogy Budapest centenáriuma alkalmával minden megye együttműködési szerződést kötött a főváros egy-egy kerületével. Tolna megye a XII. kerülettel.

A kulturális együttműködési szerződés célja: jobban megismerni egymás kulturális értékeit. Az együttműködési szerződés értelmében Szekszárdon kiállítás keretében mutatják be a budai XII. kerület történetét, a Tolna megyei képzőművészek pedig a XII. kerületi tanácssházban kiállításon mutatják be alkotásaikat. A szekszárdi fűvészenek a városmajori szabadtéri színpadon szerepel majd, a szekszárdi múzeumban Ágh Ajkolin Lajos XII. kerületben élő festőművész alkotásaiban gyönyörködhetünk majd. Tolna megye népművészetét bemutató kiállítás nyílik a XII. kerületben...

Az együttműködési szerződés minden pontja azt a célt szolgálja: ismerjük meg jobban egymást. A főváros egy kerülete Tolna megyét, Tolna megye pedig legalább a főváros egy kerületét. E jobb megismerést szolgálja ez az írás is, amely a XII. kerületet mutatja be olvasóinknak.

„Szadisták” és vandálok

A buszra várók alkalmi közössége félkörben állt a várakozóhelyiség előtt. Időnként felröppent egy megjegyzés, amit a többség hangos helyesléssel fogadott, de legalábbis rábólogatott:

„Ha most a kezem közé kapnám, nem is tudom meddig pofoznám.” „Nem maradna épen egy bordája sem!” „Cumibot kellene nekik, meg jóidőre állami vendéglátás!” — mondták a vérmesebbek, egyébként piacra készülő nagymamák, adóüggyel intéző családanyák és hivatalba siető asszonyok.

Volt, aki hosszabban és filozofikusan taglalta, hogy „mit tenne”. Négy-öt éves börtönök repkedtek a levegőben, még olyan büntető-nevelő munka, amit holtá napjáig is megemlegetnének a semmirekellők...

Szóval dúltak az indulatok, röpködtek a szadista kívánságok. Az ok: a váróhelyiség ablakainak kitorzdelése. Egyik nap reggel elkezdtek rajta a munkát, estére végezték el az összes apró ablak beüvegezését. Másnap reggel már négy rütyiára törve hevert a földön, még a friss gittet is kikaparták a résekből. Harmadnapra egyetlen üveg sem maradt a várótermen.

Mіндеz Tolnán történt, 1973. áprilisában. Az előző alkalommal is ugyanez történt a beüvegezés után, csak akkor elrakták az ifjú vandálokat, és fejenként 1500 forintos büntetést rótk ki szüleikre. Most óvatosabban dolgoztak a „titokzatos kezek”, áruoló nyom nélkül végezték el a rombolást.

Ók lennének az erősebbek? Csupa-tégla várótermet építsünk miattuk, ellenük? vi—

fatni olvasóinak egyetlen rövid cikkben a főváros legszébb kerületét, a hegyvidéket, melyet joggal neveznek „Budapest tüdejének”, s a főváros zöldövezetének. Kerületünk azonban nemcsak a Szabadság-hegy, a Széchenyi-hegy, a János-hegy, a Normafa és környéke pihenést nyújtó árnyas erdeiről, zöld ligeteiről, a fogaskerekűről, az úttörővasútról és az utóbbi évek népszerű alkotásáról, a libegőről ismert, hanem országos jelentőségű egészségügyi intézményeiről, főiskoláiról, tudományos intézeteiről, s nem kevésbé egy-két kiemelkedő üzemeről is.

Mivel is kezdjük ismertetőnket? Azzal, hogy a mai XII. kerület legnagyobb részét még a múlt század elején is erdő borította, a hegyek déli lankáit pedig a híres budai szőlők díszítették? Arra utaljunk, hogy a Svábhegy (a mai Szabadság-hegy) a reformkorban lett a pesti és budai polgárok kedvelt kirándulóhelye; ekkortájt emelték az első klasszicista stílusú épületeket, közöttük a legszebbet, a híres „Ora-villát”, ahol Görgey tábornok rendezte be főhadiszállását 1849 májusában Buda várának ostroma alatt? Vagy mutassuk be Eötvös József és Jókai Mór kedvelt svábhegyi villáit, ahová a nagy írók a forradalom utáni évtizedekben nemcsak pihenni, hanem alkotni is szívesen vonultak vissza? De meg kellene emlékeznünk a kerület más jeles épületeiről is, mindenképp a Városmajor u. 42. sz. alatti ún. „Pék-házról”, ahol Kelen József elektromérnök lakásán 1918. november 24-én a Kommunista Magyarországi Pártja megalakult. S megfeleldkezhetünk-e az istenhegyi út 14. sz. alatti házról, ahol a KMP illegális központi bizottsága a második világháború legnehezebb időszakában, 1941—1943 között működött?

Bármennyire is csábító lenne a történelmi visszapillantás, tekintetünket inkább a mai XII. kerületre vessük! Ez a városrész Budapest egyik legintenzívebben fejlődő kerülete. Lakossága napjainkban meghaladja a 80 ezret; a felszabadulás óta csaknem kétszeresére növekedett a népesség. Az újonnan létesült lakások száma is rohamos emelkedést mutat. A harmadik öt éves tervben kb. 4000 lakás épül; az utóbbi 15 évben pedig összesen több mint 10 ezer új lakást adtak át tulajdonosainak. Igaz, hogy ezek nem állami erőből történő lakótelepi építkezések, mint pl. Óbudán, Angyalföldön vagy Lágymányoson — kerületünk zöldövezeti jellegével ez nem is férne össze —, hanem többnyire magánerőből készülő OTP- és önkormányzati lakások, általában 3 lakásból álló kisebb társasházakban. A lakásépítésnek ez az üteme, ill. formája nemcsak öröndetes jelenség, hanem jelentős gondok forrása is. A dinamikus lakásépítkezést ugyanis nem követték az ún. járulékos létesítmények (bölcsődék, óvodák, iskolák, orvosi rendelők, ipari és kereskedelmi létesítmények és egyéb kommunális beruházás) olyan ütemben kerületünkben, mint a központi költségvetésből készült állami lakótelepeken. Ezeknek a problémáknak mielőbbi megoldása a kerületi tanácsi, párt- és

társadalmi szervek egyik legfontosabb feladata.

Kerületünk másik jellemző vonása **értelmiségi jellege**: a 18 éves és annál idősebb lakosság több mint harmadrésze érettségizett, illetve főiskolai vagy egyetemi végzettségű. Igen sok országos híru tudós, író, költő, művész (köztük szobrász, festő, iparművész, színművész stb.) talált otthont a hegyvidék festői tájain. Vanak országos jelentőségű tudományos intézeteink, mindegyiknél a csillebérci Központi Fizikai Kutató Intézet hatalmas komplexuma az atomreaktorral, továbbá a Csillagvizsgáló Intézet, a Magyar Tudományos Akadémia Afrozásiai Kutató Intézete, az Izotóp Intézet, az Országos Mérésügyi Hivatal, az Országos Természetvédelmi Hivatal, a Kriminológiai Intézet, a Mikrobiológiai Kutató Intézet, stb. Vannak ugyancsak országos fontosságú felsőoktatási intézményeink is, így az egyetemi rangra emelt Iparművészeti Főiskola, továbbá a Testnevelési Főiskola és a felsőfokú tanítóképző, mely utóbbi az új szervezésben a közeljövőben főiskolai rangot fog kapni. S ha már az iskoláknál tartunk, említsük meg, hogy 2 gimnázium működik a kerületben (az egyik a 12 évfolyamú Arany János Intézet, a Sashegy oldalában, az Országos Pedagógiai Intézet kísérleti iskolája), valamint 2 szakközépiskola és 10 általános iskola. Kerületünkben található a híres-nevezetes csillebérci úttörőtábor, amely az ország minden részéből várja az általános iskolás korú gyermekeket. Művelődési házunk, a Szabadság-hegyi Jókai klub már kinötte az igényeket. A Magyar Optikai Művek modern kulturothonának, a Szakassits Árpád művelődési háznak vonzereje viszont más kerületekre is kiterjed, különböző szakkörök, klubfoglalkozásain és művészeti csoportjaiban az idősebb és fiatalabb korosztályok egyaránt figyelemre méltó tevékenységet végeznek.

Nagy érdeklődést keltenek az itt tartott ismeretterjesztő előadások, nyelvtanfolyamok, nem különben a képzőművészeti alkotások és könyvritkaságok aukciói, melyeket negyedévenként rendeznek meg. Ez a művelődési ház is szűknek bizonyul. Ezért vetődött fel új szárnyal való bővítésének terve. Ennek eredményeként megoldódna a kerületi, illetve a budai színház ügye, kerületi ifjúsági klubot, kamara-termet, művész- illetve nyugdíjasklubot és további szak-köri helyiségeket tudnánk létesíteni.

Ez azt is jelenti, hogy az „értelmiségi” kerület kulturális gondjainak megoldásához az **ipari munkásság**, illetve legnagyobb ipari üzemünk, a Magyar Optikai Művek fog jelentős segítséget nyújtani. Büszkén mondhatjuk, hogy e gyáróriás nevét nemcsak széles e hazában, hanem a többi szocialista országban, és a kapitalista világban is jól ismerik. Az itt gyártott finom optikai lencsék és ébresztőórákat a világ legtávolabbi vidékeire exportálják. Jóllehet nem a MOM a kerület egyetlen ipari üzeme, rajta kívül itt van a központja a Közlekedési Építő Vállalatnak, amely (más vállalatokkal együtt) a metró Deák tér—

déli-pályaudvari vonalának megépítésével kerületünket is bekapcsolta a világvárosi forgalom áramába, továbbá számos ktsz működik e városrészben, mindez nem kölcsönöz a hegyvidéknek ipari jellegét.

Sokkal inkább nevezhetnénk szűkebb pátriánkat **egészségügyi kerületnek**, hiszen itt található az ország legnagyobb területvezető kórháza, a János-kórház, amely jelenleg a rendelőintézet feladatait is ellátja. Rajta kívül számos országos feladatot ellátó gyógyintézet működik a XII. kerületben, így pl. a Központi Állami Kórház a Kútvezégyi úton, a Korányi TBC Intézet és több tbc-sanatórium, az Országos Onkológiai Intézet, a Sportkórház, a Szabadság-hegyi Állami Gyermekszanatórium, a MÁV-sanatórium, stb. Mivel önálló rendelőintézetünk nincs, a János-kórház mellett egy 80 munkahelyes szakorvosi rendelőintézet létesítését tervezük, amely a XII. mellett az I. és a II. kerület szükségleteit is el fogja látni.

Hogy a többi mellett ezt a tervünket is valóra tudjuk váltani, annak legfőbb biztosítéka az állami támogatás és a **lakosság áldozatkész segítő-készsége**. Az utóbbi években pl. a felsőbb állami szervek támogatásával, s a kerület üzeminek és intézményeinek hozzájárulásával eredeti előirányzatunk tízszeresét, 160 milliót fordíthattunk várospolitikai céljaink megvalósítására. Kerületünk üzemei az elmúlt évben is nagy segítséget nyújtottak az „Egy üzem — egy iskola” mozgalom keretében iskoláink tatarozásához, a különböző vállalatok, intézmények, fegyveres testületek pedig társadalmi munkájukkal jelentősen hozzájárultak a János-hegyet és a Zugligriget összekötő libegő építéséhez.

S ha az olvasó az elmondottaknál többet akar tudni kerületünkről, akkor csak azt tanácsolhatjuk, látogasson meg bennünket! Szívesen látjuk oktatási, tudományos és egészségügyi intézményeinkben éppúgy, mint kisebb és nagyobb üzemekben. Szívesen látjuk hegyvidéki tájainkon. Így a Normafánál a közelmúltban épült modern szállodában, melynek közelében télvíz idején nagyszerű sí- és szánkópályát találhat sífelvonóval, s ahonnan kellemes sétát tehet bármely évszakban. Szívesen látjuk a neoromán stílusban épült János-hegyi kilátóban, a budai hegyvidék legmagasabb pontján, ahonnan a keleti irányban elterülő világvárosra vethet pillantást, vagy a hegyvidék páratlan szépségű tájainban gyönyörködhet. Szívesen látjuk a Frank-hegyi Kolacs-kovszky és a Budakeszi határán lévő Makkos Mária-i turistaházban, amelyek ugyan csak testet és lelket felüdítő túrák kiinduló-, illetve célpontjai lehetnek.

S hadd fejezzem be egy kis lokálpatriotizmussal; szeretjük e városrészt, büszkék vagyunk rá, óvjuk, ápoljuk, gondozzuk, szépítjük házait, utcáit, tereit, lankáit, ligeteit, erdőit. Ugyanúgy, mint ahogy minden ember szereti szülőföldjét, lakóhelyét, éljen és dolgozzon akár a tolnai dombvidéken, akár a főváros XII. kerületében, a hegyvidéken.

Dr. Eperjessy Géza.

a Hegyvidék felelős szerkesztője